

Centralizētais eksāmens 9. klasei
LATVIEŠU VALODA
Vērtēšanas kritēriji

1.daļa. Teksta satura un valodas līdzekļu analīze (maksimālais punktu skaits – 50)

Uzdevums	Atbildes, to iespējamie varianti, komentāri	Punkti	Punkti kopā
1. uzdevums. Atrodi tekstā un uzraksti 3 faktus, kāpēc Ludolfu Libertu var dēvēt par 20. gs. mākslas zīmolu*! *Zīmols – ražotāja marka; fabrikas zīme; firmas zīme, kas nodrošina izstrādājumu atpazīstamību tirgū.	1. Ieviesa daudz novitāšu/ jauninājumu teātrī/ ietekmēja operas iestudējumus Latvijā/ viņa dekorācijas bija īpašas, nepieredzētas, populāras. (Liberta izrādes bija pārpildītas ar skatītājiem.) 2. Autors/ scenogrāfijas autors lielākajai daļai uzvedumu teātrī. 3. Tiek aicināts radīt/ uzvest/ iestudēt izrādes ārpus Latvijas, ārzemēs 4. Mākslas darbi tiek eksponēti ārpus Latvijas. (Parīzē) 5. Viņa darbs ir eksponēts Baltajā namā Ņujorkā. 6. Viņš un viņa darbi ir atpazīstami arī mūsdienās. Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Skolēns ir sniedzis vairākas ļoti līdzīgas atbildes, ieskaita vienu. 2. Skolēns atbildē sniedz vispārīgu apgalvojumu, piemēram, ka L. Liberts ir pārstāvējis daudz mākslas virzienu/ viņam ir bijis interesants gleznošanas stils. 3. Atbildē min detaļu, konkrētu novitāti, kas nepieciešama otrā uzdevuma atbildē, un tā nepamato atpazīstamību, piemēram, “glezno ar spaiņiem”.	1 p. par katru pareizu atbildi	3
2. uzdevums. Uzraksti, kādas novitātes (jauninājumus) teātrī 20. gs. ievieš L. Liberts!	Radīja košas dekorācijas, izlietojot lielu daudzumu krāsu/ ieviesa ātrāku dekorāciju maiņu/ izrādēs iekļāva projekcijas/ uz skatuves imitēja automobiļu kustību/operas vietā krīzes laikā iestudē operetes/ izvēlas Eiropā pārbaudītu repertuāru Lai ieskaitītu atbildi, jābūt nosauktām trim dažādām un konkrētām novitātēm. Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Atbildē min faktu, kas nav L. Liberta ieviesta novitāte, piemēram, publicēt brošūras ar skatiem no izrādēm, šlāgerus. 2. Skolēns kā 2 novitātes raksta pēc būtības 2 reizes vienu un to pašu. 3. Kā novitāti nosauc kaut ko abstraktu, vispārīgu (piemēram, “ietekmēja operas uzvedumus Latvijā”). 4. Kā novitāti nosauc konkrētu iestudējumu, piemēram, “Havajas puķe”. 5. Gleznoja ar spaiņiem, krāsoja dekorācijas ar spaiņiem. Valodas kļūda diemžēl maina atbildes jēgu, piemēram, limitēja automašīnas kustību, uzturēja vieglu žanru teātrī. Teksta saturam neatbilstoši fakti: uz skatuves izbrauca vilciens.	1 p. par 3 precīzām atbildēm	1

3. uzdevums. Atzīmē ar “X”, kuri mākslas virzieni ir pārstāvēti L. Liberta glezniecībā!	Atzīmētas divas atbildes, abas ir pareizas. 3.2. reālisms 3.3. kubisms <i>Punkts netiek piešķirts, ja ir atzīmēta tikai viena atbilde, atzīmētas trīs u.tml.</i>	1 p. par abām pareizi atzīmētām atbildēm	1
4. uzdevums. Izlasi vēlreiz teksta 4. rindkopu un skaidro, kā tu saproti tekstā pasvītoto frāzi!	4.1. klausās, skatās, iegaumē, mācās, atceras, lai varētu realizēt savā teātrī/ uzmanīgi visu uztvēra/ visa uzmanība palika viņam atmiņā/ iespaidojās no redzētā 4.2. darbs tiek veikts atbildīgi, kvalitatīvi/ garantija, ka darbs būs kvalitatīvs/kļuvis plaši zināms, ka viņa darbi ir kvalitatīvi/viņam ir laba reputācija <i>Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja:</i> 1. Nosauktas ieviestās novitātes vai fakti, kas pierāda L. Liberta atpazīstamību, teikumā nepaskaidrojot, kā tas saistīts ar kvalitāti. 2. Teikuma doma tikai nojaušama, formulējums neskaidrs, piemēram: <i>ievieš teātrī 20.gs. jauninājumus.</i> <i>Garantēts uz mākslas darbiem.</i> <i>Liberta vārdi ir ļoti garantēti uz veiksmi.</i> 3. Skolēns pārraksta to pašu, minimāli izmainot, un nedemonstrē skaidrojumam piedāvātās frāzes saturu izpratni, piemēram: <i>Tas nozīmē, ka viņa vārds ir garantēta kvalitāte.</i>	1 p. par katru precīzu atbildi	2
5. uzdevums. Aizpildi tabulu, izmantojot teksta 5. rindkopu!	5.1. veido/ veidoja/ veidot/ gleznoja, glezno, gleznot 5.2. daudz 5.3. modernās/kubisms/ ekspresīvs/reālisms/ etnogrāfija/ekspedīcija/ asociējas/ arheoloģisko/ izfantazētas/ stils leskaīta vārdu tādā formā, kā lietots tekstā, vai pārveidotu, ja tas darīts pareizi. <i>Punkti netiek piešķirti, ja izrakstīti šādi piemēri:</i> 5.1. <i>radīja/ rada</i> 5.2. <i>lielas/ vairākas</i> 5.3. <i>Art Deco, asociācija (jo tekstā šis vārds ir lietots kā darbības vārds),</i> svešvārds <i>Vārds, kas ir aizgūts no citas valodas un gramatiski pielāgots aizguvējvalodas sistēmai. (Tēzauris)</i> <i>Art deco ir starptautisks termins, kas apzīmē dekoratīvās mākslas un arhitektūras stilu, kas bija populārs 20. gadsimta 20.–30. gados. Termins art deco ir no franču valodas — no izteiciena arts décoratifs (“dekoratīvā māksla”).</i>	1 p. par katru precīzu atbildi	3

6. uzdevums. Aizpildi tabulu, izmantojot teksta 4. rindkopu!	6.1. visspožāk 6.2. kino 6.3. jādomā/ bija jādomā 6.4. tā/ to/ tas/ šajā leskaita, ja skolēns norakstījis teikumu vai teikuma daļu un vajadzīgo piemēru saprotami apvilcis vai pasvītrojis. leskaita, ja skolēns norakstot pieļāvis ortogrāfijas kļūdu, kas netraucē nepārprotami uztvert, ka sameklēts vajadzīgais piemērs (vis spožāk, vispožāk, jadamā), jo uzdevumā nav norādes, ka vērtē pareizrakstību. leskaita, ja skolēns piedāvā vairākas atbildes (tā, to) un abas/visas ir pareizas. Punkti netiek piešķirti, ja: 1. Skolēns izraksta vietniekvārda “viņš” formas kā norādāmo vietniekvārdu, jo šajā tekstā tas nav lietots norādāmā vietniekvārda nozīmē. 2. Norakstīts teikums vai teikuma daļa, kurā ir vajadzīgais piemērs, bet tas nav apvilīts vai pasvītrots. 3. Skolēns piedāvā vairākas atbildes un kāda no tām ir nepareiza (viņš, tā, to). 4. Skolēns min piemērus no nepareizās rindkopas (Art Deco kā nelokāms lietvārds, tajās kā norādāmais vietniekvārds).	1 p. par katru precīzu atbildi	4
7. uzdevums. Ievieto vārdu atbilstošajā formā!	7.1. fotogrāfiju 7.2. dzīve 7.3. atrodas/atrodamas leskaita, ja skolēns labojis ierakstīto vārdformu un labojums ir saprotams. Punkti netiek piešķirti, ja: 1. Saprotami izlabots uz nepareizu formu. 2. Atbildē ir jebkāda ortogrāfijas kļūda, jo šajā gadījumā nav iespējams novilkt precīzu robežu starp nemācēšanu un neuzmanību (fotografiju, dzīve, ātrodas).	1 p. par katru precīzu atbildi	3

8. uzdevums. Aizpildi tabulu! Izraksti atbilstošo sintaktisko konstrukciju no norādītās rindkopas!	8.1. gan Havaju salās, gan Montekarlo (ar atkārtoto saikli!) 8.2. būdams ārzemēs/ spriežot pēc Liberta stāstītā 8.3. protams leskaīta, ja skolēns norakstījis visu teikumu, bet pareizi pasvītīrojis vai apvilcis nepieciešamo konstrukciju. leskaīta, ja skolēns piedāvā vairākas pareizas atbildes (būdams ārzemēs; spriežot pēc Liberta stāstītā). leskaīta, ja skolēns norakstot pieļauj ortogrāfijas kļūdu (gan Havaju salas, gan Montekarlo), jo uzdevumā nevērtē valodas normas. Punkti netiek piešķirti, ja: 1. Skolēns ir norakstījis visu teikumu vai teikuma daļu un nav pasvītīrojis vai apvilcis nepieciešamo konstrukciju, piemēram: Būdams ārzemēs, viņš gāja uz privātajām (..) 2. Skolēns izrakstījis piemērus, kas nav norādītajā rindkopā. 3. Skolēns piedāvā vairākus piemērus un viens no tiem ir nepareizs (gan Havaju salās, gan Montekarlo; jo smagāki laiki, jo vieglāks žanrs).	1 p. par katru precīzu atbildi	3									
9. uzdevums. Izskaidro pieturzīmju lietojumu dotajā teikumā, izmanto valodniecības terminus!	<table><tr><td>9.1. sākas /atdalīts palīgteikums/ atkarīga teik. daļa/ ievada palīgteikumu/ atdala palīgteikumu no virsteikuma – 2 p. atdalīta teikuma daļa – 1 p.</td><td>2</td><td rowspan="4">7</td></tr><tr><td>9.2. atdalīts divdabja teiciens – 2 p. atdalīts savrupinājums – 1 p.</td><td>2</td></tr><tr><td>9.3. atdalīts savrupināts pielikums – 2 p. atdalīts savrupinājums/ pielikuma grupa – 1 p.</td><td>2</td></tr><tr><td>9.4. norādītas stāstījuma teikuma beigas</td><td>1</td></tr></table> Savrupināts pielikums vai savrupināta pielikuma grupa ir sintaktiska konstrukcija, ko veido pielikums, kas novietots aiz lietvārda vai vietniekvārda, vai pielikums kopā ar apzīmētājiem, veidojot savrupināta pielikuma grupu. (Latv. val. rokasgrāmata) Punkti netiek piešķirti, ja: 1. Skolēns, skaidrojot pieturzīmju lietojumu punktā 9.1.1., nosauc tikai teikuma veidu pēc uzbūves- salikts pakārtots teikums. 2. Skolēns ir sniedzis divas pretrunīgas atbildes un nav pasvītīrojis vai apvilcis pareizo. Atdala virsteikumu no palīgteikuma, atdala SPT 3. Skolēns lieto neprecīzu/ kļūdainu terminoloģiju, piemēram: Vienkāršs teikums beidzas ar punktu. Atdala saikli. Teikuma beigās liek punktu, jautājuma zīmi un izsaukuma zīmi.	9.1. sākas /atdalīts palīgteikums/ atkarīga teik. daļa/ ievada palīgteikumu/ atdala palīgteikumu no virsteikuma – 2 p. atdalīta teikuma daļa – 1 p.	2	7	9.2. atdalīts divdabja teiciens – 2 p. atdalīts savrupinājums – 1 p.	2	9.3. atdalīts savrupināts pielikums – 2 p. atdalīts savrupinājums/ pielikuma grupa – 1 p.	2	9.4. norādītas stāstījuma teikuma beigas	1	Punkti atbilstoši kritērijiem	7
9.1. sākas /atdalīts palīgteikums/ atkarīga teik. daļa/ ievada palīgteikumu/ atdala palīgteikumu no virsteikuma – 2 p. atdalīta teikuma daļa – 1 p.	2	7										
9.2. atdalīts divdabja teiciens – 2 p. atdalīts savrupinājums – 1 p.	2											
9.3. atdalīts savrupināts pielikums – 2 p. atdalīts savrupinājums/ pielikuma grupa – 1 p.	2											
9.4. norādītas stāstījuma teikuma beigas	1											

10. uzdevums. Tekstā ir lietots homonīms “vilciens”. Iesaisti šo vārdu 2 saliktos pakārtotos teikumos tā, lai katrā teikumā tiktu atklāta cita šī vārda nozīme! Vārda formu drīkst mainīt.	10.1. skaidri atklāta viena no vārda ‘vilciens’ nozīmēm – 1 p. 10.2. salikts pakārtots teikums – 1 p. 10.3. ievērotas gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas – 1 p. 10.4. skaidri atklāta cita vārda ‘vilciens’ nozīme – 1 p. 10.5. salikts pakārtots teikums – 1 p. 10.6. ievērotas gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas – 1 p. Iespējamās vārda ‘vilciens’ nozīmes. * transporta līdzeklis * vienreizēja paveikta darbība-līnija, arī svītra, kas ir kaut kā (piemēram, gleznas, ogles zīmējuma) pamatelements * notikumu vai domu virzība (domu vilciens pārtrūka) * elpas vilciens * raksta vai atsevišķa burtā elements * pamatos bez sīkumiem, bez atsevišķām detaļām, uztverot galveno (galvenos vilcienos) Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. No teikuma konteksta nav saprotama vārda nozīme, piemēram: <i>Mans vilciens bija vājš, jo es necentos. (Otas vilciens? Elpas vilciens?)</i> 2. vārda nozīme atklāta, doto vārdu pārveidojot par darbības vārdu, piemēram: <i>Kad es aiziešu pie ārsta, no manis izvilks svešķermeni.</i> 3. Izveidots salikts sakārtots teikums. 4. Precīzi pārrakstīts teikums no teksta.	1 p. par katru precīzu atbildi	6
11. uzdevums. Uzraksti dotajiem teksta piemēriem atbilstošas L. Liberta rakstura īpašības!	11.1. mērķtiecība/ apņēmība/uzcītība/ ieinteresētība/neatmaidība/aizrautība/gribasspēks/centība 11.2. atbildība/ godprātība/ rūpīgums/čaklums/ apzinīgums/ strādīgums/ čaklība/rūpība/apdomība/ precizitāte/centība Ieskaista, ja īpašība formulēta kā lietvārds, piemēram, gan mērķtiecība, gan mērķtiecīgums ir pareiza atbilde. Ieskaista, ja skolēns raksta vienai atbildei vairākus variantus un tie abi/visi ir pareizi. Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Skolēns raksta vienai atbildei vairākus variantus, no kuriem viens/kāds ir nepareizs un pareizais variants nav ne pasvītrots, ne apvilīts. <i>Piemēram, mērķtiecīgs/mērķtiecība.</i> 2. Skolēns raksta spēju, prasmju nosaukumus, emocionālo stāvokļu nosaukumus, vispārīgus abstraktus jēdzienus, kas apzīmē īpašību kopumu. <i>Piemēram, apmierinātība, motivācija, lepnums.</i> 3. Skolēni raksta īpašības vārdus, nevis lietvārdus.	1 p. par katru precīzu atbildi -lietvārdu!	2

12. uzdevums. Mākslas zinātnieks Guntis Švītiņš atzīst, ka viņam netrūktu jautājumu L. Libertam. Uzraksti savu jautājumu L. Libertam! Izvērsti pamato šī jautājuma izvēli!	12.1. uzdevumam atbilstošs jautājums – 1 p.	1	5
	12.2. ievērotas gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas – 1 p.	1	
	12.3. pamatojums ir argumentēts un atklāj skolēna dziļāku izpratni par uzdoto jautājumu – 2 p pamatojums ir formāls – 1 p.	2	
	12.4. ievērotas gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas – 1 p.	1	
	Ieskaista jautājumus, kas atspoguļo skolēna izpratni par teksta saturu. <i>Vai jums ir kāds mērķis teātrī vai glezniecībā, ko neizdevās sasniegt? Kas ietekmēja jūsu mākslas virziena maiņu no kubisma uz reālismu? Vai Jūs lepojaties ar savu padarīto darbu? Kādas ir atšķirības, veidojot operas tajos gados un mūsdienās?</i> <i>Ja skolēns uzrunā L. Libertu uz “Tu” vai “jūs”, ieskaista pareizrakstībā abus variantus (lielais/mazais burts). Latviešu valodas pareizrakstības normas nosaka, ka „rakstot vēstuli, latviešiem ir parasts tu un jūs attiecinājumā uz adresātu, t. i., personu, kurai tiek adresēta vēstule, rakstīt ar lielo sākumburtu. Lielais sākumburts apliecina cieņu pret vēstules adresātu”. Taču stingri noteiktu normu, kā rakstīt tu un jūs citos dokumentos latviešu valodā nav. Tas atkarīgs no iestādes tradīcijām, teksta apmēra, autora mērķiem (uzrunāt adresātu personiski vai bezpersoniski), subjektīvās pieredzes un valodas izjūtas. Ieteikums, vēršoties pie kādas personas, uzrunājot to, apliecinot tai cieņu – kaut gan tas ir iepriekš nezināms un svešs cilvēks – ir rakstīt šos vietniekvārdus ar lielo sākumburtu. Skujiņa, V. Latviešu valoda lietišķajos rakstos. Rīga : Zvaigzne ABC, 1999, 78. lpp.</i> Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Jautājums nav uzdots tieši L. Libertam, bet ir formulēts 3. personā, vērtē tikai pareizrakstību, piemēram: <i>Kāpēc L. Liberts pievērsās dekorāciju glezniecībai? Vai Libertam bija sieva un bērni un kādas bija viņa attiecības ar bērniem? Ko viņa vecāki domāja par dēla izvēli?</i> 2. Jautājums neatspoguļo skolēna izpratni par teksta saturu, piemēram: <i>Kas tevi tieši iedvesmoja iet uz šitādu ceļu? Vai jums bija prieks uzstāties uz skatuves?</i> 3. Jautājums, uz kuru nebūtu iespējama adresāta atbilde, piemēram: <i>Kā jūs kļūvāt par Latvijas mākslas leģendu?</i> 4. Jautājums, ja teikums nav formulēts kā jautājuma teikums, tikai pielikta intonatīva jautājuma zīme, piemēram: <i>Kāpēc tieši mākslinieka profesija? Šādos gadījumos pareizrakstību vērtē.</i>		
Punkti atbilstoši kritērijiem			
5			

	Ieskaista un vērtē ar 2 punktiem pamatojumu, kurā atklāta teksta dziļāka izpratne/sava attieksme/pieredze. Vai Jūs lepojaties ar savu padarīto darbu? Pamatojums. Daudzi slaveni cilvēki neuzskata savus sasniegumus par kaut ko vērtīgu, bet, pēc manām domām, ir jālepojas ar savu darbu. Vai jums ir kāds mērķis teātrī vai glezniecībā, ko neizdevās sasniegt? <i>Pamatojums.</i> Es vēlētos uzdot šādu jautājumu, jo pēc visa, ko L. Liberts ir devis mākslai, vēlos zināt, kas palika nepaveikts. Kādas ir atšķirības, veidojot operas tajos gados un mūsdienās? <i>Pamatojums.</i> Manuprāt, atšķirības bija ļoti lielas, bet vēlētos dzirdēt no cilvēka, kurš to ir pieredzējis. Pamatojumu vērtē ar 1 punktu, ja pamatojumā pateikts tikai tas pats, kas uzdotajā jautājumā vai minēti pieņēmumi/fakti no teksta, nesaistot tos ar uzdoto jautājumu. Kā sākās tavš ceļš teātra mākslas pasaulē? <i>Pamatojums.</i> Vēlos uzzināt, ar ko šis stāsts sākās. Kas ietekmēja jūsu mākslas virziena maiņu no kubisma uz reālismu? <i>Pamatojums.</i> Tekstā nav minēts, kā viņu ietekmēja ceļojums uz Parīzi. Kāpēc viņš uz skatuves necentās nokļūt? <i>Pamatojums.</i> Radoši cilvēki visbiežāk cenšas nokļūt uz skatuves. Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. <i>Pamatojuma vietā formulēts vēl viens jautājums, piemēram:</i> <i>Cik ilgi Tev vajadzēja mācīties, lai iegūtu tādas prasmes glezniecībā.</i> <i>Pamatojums.</i> Cik laika Tev vajadzēja mācībām, lai Tev būtu tik daudz darbu un balvu? 2. <i>Pamatojums neatpoguļo izpratni par tekstā atainoto, piemēram:</i> <i>Ludolfs Liberts zīmēja tikai modernismu.</i> 3. <i>Pārrakstīts teksta fragments.</i> 4. <i>Pamatojums sākas ar "jo", vērtē pamatojuma saturu, bet skolēns neiegūst punktu par gramatikas normu ievērošanu.</i>		5
--	--	--	---

13. uzdevums. L. Liberta darbi nav iekļauti Latvijas kultūras kanonā. Pamato, kāpēc mākslinieka darbi tajā ir vai nav jāiekļauj!	13.1. pamatojums ir argumentēts un atklāj skolēna dziļāku izpratni par uzdoto jautājumu – 2 p pamatojums ir formāls – 1 p.	2	3
	13.2. ievērotas gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas – 1 p.	1	
Ieskaista un vērtē ar 2 punktiem atbildes, kas atbilst uzdevuma nosacījumiem un atklāj dziļāku teksta izpratni, savu attieksmi, pamatojumā izmantoti patstāvīgi spriedumi/teksta fakti. <i>Manuprāt, tie būtu jāiekļauj, lai mūsu paaudze atcerētos un uzzinātu par Liberta darbiem, lai varētu iedvesmoties un atcerēties, ka kādreiz ir bijis talantīgs cilvēks, kurš teātra dzīvi padarījis daudz interesantāku.</i> <i>Mākslinieka darbi jāiekļauj kultūras kanonā, jo tie iekļauj cilvēku uzskatus par dzīvi un mākslu un reprezentē latviešu mākslinieku progresu un sasniegumus pasaulē.</i> Ieskaista un vērtē ar 1 punktu atbildes, kurās izteikti uzdevumam un teksta saturam atbilstoši vispārīgi apgalvojumi. <i>Es domāju, ka Liberta darbi ir jāiekļauj, jo tie ir interesanti un cilvēki var skatīties un apbrīnot viņa darbus. (..) ir jāiekļauj, jo tie būs zināmi visiem un tā ir latviešu mākslas leģenda.</i> <i>Es domāju, ka L. Liberts ir jāiekļauj. Šie darbi ir bijuši inovatīvi un svarīgi Latvijas mākslas un teātra attīstībai.</i> Ieskaista un vērtē ar 1 punktu atbildes, kurās ir patstāvīgi spriedumi, bet tie var būt pretrunīgi, un/vai minēti teksta fakti, bet tie ir neprecīzi. <i>Liberta darbi jāiekļauj Latvijas kultūras kanonā, jo viņš izmainīja dekorāciju lomu teātrī, kas tika izmantotas arī mūsdienās. Bet ir arī cita puse. Viņš nesacerēja savas izrādes, tikai ņēma no Eiropas kolēģiem. Bet es vienalga iekļautu Libertu kultūras kanonā.</i>			
Punkti atbilstoši kritērijiem		3	

	Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Pamatojums neatbilst uzdevuma nosacījumiem, jo skolēns pamato, kāpēc darbi nav iekļauti, nevis to, kāpēc tie būtu vai nebūtu jāiekļauj. 2. Atbildes saturs neliecina par teksta izpratni, piemēram: <i>Es domāju, ka Liberta darbi nav jāiekļauj, jo tie nav pietiekami profesionāli priekš Latvijas kultūras kanona.</i> <i>Tie ir iekļauti tāpēc, ka šis mākslinieks ir bijis slavens senajos laikos, bet tagad par šo mākslinieku daudz nerunā.</i> <i>Manuprāt, tie nav iekļauti, jo viņš svešas idejas uzdevis par savu jaunradi.</i> <i>(..) nav iekļauti, jo pieņem tikai darbus, kas saistīti ar Latvijas kultūru.</i> <i>(..) kanonā liek ļoti populārus darbus un tādus māksliniekus, kas vairs nav mūsu vidū.</i> <i>Gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas vērtē jebkurā no šādām atbildēm!</i> 3. Pārrakstīti teksta fragmenti, nevērtē arī pareizrakstību.		
14. uzdevums. Izlasi vēlreiz informāciju par Latvijas kultūras kanonu un skaidro, kāpēc, tavuprāt, Latvijas kultūras kanons tiek salīdzināts ar brillēm durvīm un datora programmatūru!	14.1. pamanīt, ieraudzīt, apskatīt tuvāk skaisto/ nepamanīto/ neievēroto 14.2. iespēja iziet "ārā", iepazīt citu/ jaunu, sev nepazīstamu pasauli; iespēja "ienākt", lai iepazītu/ uzzinātu/ piedzīvotu 14.3. iepazīt/ atlasīt jaunu informāciju no plaša piedāvājuma; iepazīstināt pasauli; jebkuram ir iespēja piekļūt mūsu kultūras vērtībām; sniedz jaunas izmantojuma iespējas. Ieskaitāmu atbilžu piemēri: Ar brillēm <i>Dod iespēju uzmanīgāk ieskatīties vērtību pasaulē kā ar brillēm.</i> <i>(..) caur brillēm visu var labāk un skaidrāk saskatīt, un novērtēt.</i> <i>Cilvēks labāk redz ar brillēm, un ar Kultūras kanonu var labāk redzēt Latvijas kultūru, saskatīt tajā nozīmīgo, neparasto.</i> <i>(..) brilles tiek asociētas ar labāku redzi, tās palīdz ieraudzīt vērtīgo.</i> <i>Tas mūsu miglains skatu jeb neziņu par kultūru padara skaidru.</i> Ar durvīm <i>Var apmeklēt un iepazīt, kā ienākot muzejā pa durvīm.</i> <i>Atverot telpas durvis, var redzēt, kas ir iekšā, atverot Kultūras kanonu, var redzēt, kas ir iekšā Latvijai.</i> <i>Durvis ir kā ieeja jaunajā, nezināmajā, tajā, kas jāiepazīst.</i> <i>Durvis atver jaunas iespējas, jaunas zināšanas un jaunas tikšanās.</i>	1 p. par katru precīzu atbildi	3

	Ar datora programmatūru Dod iespēju piekļūt līdz tam nezināmai kultūras pasaulei. Datora programmatūra var palīdzēt iemācīties ko jaunu, tāpat arī Kultūras kanons ļauj atrast informāciju un iepazīt to. Katra jauna datora programmatūra ietekmējas no vecajām, tāpat katra jauna kultūras vērtība var rasties, jo pastāv jau esošās vērtības. (..) tā mums dod kaut ko jaunu, bet pārbaudītu. Ar Kultūras kanonu var uzzināt par sevi kaut ko jaunu un attīstīties tālāk. Tas ir kā Latvijas kultūras vikipēdija, viegli pieejama, ātri atrodama informācija un ikvienam iepazīstama. Mēs varam pievienoties visai pasaulei un būt kā viens veselums daudzveidīgā kultūras izpausmē. Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Skolēns precīzi vai tuvu tekstam noraksta no teksta atbilstošos teksta fragmentus, atkārtojot tekstā dotos salīdzinājumus, nevis tos pamatojot. 2. Atbildēs neatklājas doto vārdu pārnestās nozīmes izpratne, tās nav formulētas saprotamā teikumā, izteikti spriedumi, kas neatbilst teksta saturam, piemēram: Ar brillēm Tās parāda mūsu vērtības. Glītu un apburošu mākslas darbu. Caur brillēm var redzēt visu pasauli no dažādiem leņķiem. Caur kanonu var ieraudzīt Latviju un tās vērtības. (Tas pats, kas tekstā.) Ar durvīm Tas ļauj mums ieskatīties. Durvis parāda iespēju uz nākotnes mākslu. Ar datora programmatūru Atklāj jaunas īpašības. Spējas izmantot tehnoloģiju un parādīt internetā. Kultūras kanons visu laiku mainās kā datora programmatūra.		
--	--	--	--

15. uzdevums. Uzraksti, kurš mūsdienu mākslas darbs (skaņdarbs, kinofilma, glezna, izstāde, mūzikas albums, literārs sacerējums u. c.) būtu pelnījis, lai tas tiktu iekļauts Latvijas kultūras kanonā! Pamato savu viedokli!	<i>Mūsdienas – pašreizējais laikposms, pašreizējais laikmets. (Tēzauris)</i> Mūsdienu māksla aptuveni no 20. gadsimta 60. gadiem līdz mūsdienām. Mūsdienu māksla ir mūsu laikmeta māksla — tā, kas runā par šodienas cilvēku, sabiedrību un problēmām. (Nacionālā enciklopēdija) 15.1. Mūsdienu mākslas darbs (autors, žanrs, nosaukums) – 1 p. leskaīta, ja precīzi nosaukts autors, žanrs, darba nosaukums. <i>Grupa “Carnival youth”, dziesma “Nekad nav pietiekami”.</i> <i>Jānis Streičs, filma “Cilvēka bērns”.</i> <i>Renārs Kaupers, dziesma “Mana dziesma”.</i> <i>Dzintars Dreiberģis, biogrāfiska sporta drāma “Tīklā. TTT leģendas dzimšana”.</i> <i>Gints Zilbalodis, (animācijas) filma “Straume”</i> Skolēns piedāvā iekļaut O. Vācieša dzeju vai P. Vaska/ R. Paula mūziku, kas jau IR kultūras kanonā – 1 p. (ja norādīts autors, žanrs un darbs) Skolēns var nezināt visas Latvijas kultūras kanona vērtības! Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts šādos gadījumos: 1. Skolēns nosauc mūsdienu mākslas darbam neatbilstošus darbus, piemēram, R. Blaumanis “Nāves ēnā”, A. Brigadere “Sprīdītis”, A. Pumpurs “Lāčplēsis” u.tml., pamatojumu vērtē. 2. Skolēns Latvijas kultūras kanonā grib iekļaut cittautu autoru darbus. piemēram, grupu Depeche Mode, Leonardo Da Vinci darbus u.c., pamatojumu vērtē. 3. Skolēns piedāvā iekļaut hokeja līdzjutēju kustību (pēc analogijas ar Vispārējiem latviešu dziesmu un deju svētkiem, tā arī pamatojot), pamatojumu vērtē.	Punkti atbilstoši kritērijiem	4
---	---	--------------------------------------	----------

	15.2. Pamatojums ir argumentēts un atklāj skolēna dziļāku izpratni par jautājumu – 2 p. Piemēri: <i>Dziesma pelnījusi būt Latvijas kultūras kanonā, jo tā atklāj cilvēku savstarpējās attiecības, kurās jūtama savstarpēja mīlestība, rūpes un gādība. Dziesma ir kā stāsts par visas pasaules atbildību un cieņu citam pret citu.</i> <i>J. Streiča filma uzņemta pēc J. Klīdzēja romāna “Cilvēka bērns” un īpaša ar to, ka atklāj pasauli bērna acīm. Boņs tic dievam, pasaules brīnumiem un cilvēku labestībai. Filmā var iepazīt arī Latgales kultūru, katoļu tradīcijas un dzīvi laukos.</i> <i>Šis skaņdarbs ir jāiekļauj Latvijas kultūras kanonā, jo dziesmā netieši tiek norādīts uz latviešu tautas vērtībām, patriotismu un kopā būšanu. Dziesma spēj aizkustināt ikvienu, gan zinot tās pamatdomu, gan nezinot.</i> Formāls pamatojums – 1p. Piemērs: <i>Seriālu “Pansija pilī” ir vērts likt Latvijas kultūras kanonā, jo tas humoristiskā veidā parāda latviešu dzīvi pilī.</i> Punkti netiek piešķirti vai to skaits tiek samazināts, ja: 1. Skolēns pamatojumā nav izmantojis faktus, lai argumentētu savu viedokli, piemēram: <i>Šis autors jau sen dzied latviešu dziesmas, un latviešu tautai tās patīk, jo ir smukas.</i> 2. Skolēns raksta vispārīgas frāzes, kas nav saistītas ne ar vienu mākslas darbu, vērtē tikai pareizrakstību.		
	15.3. Ievērotas gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas - 1 p.		
	Visā darbā jāpievērš uzmanība vārda, uzvārda – Ludolfs Liberts – pareizrakstībai!		

2. daļa (tekstveide). Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji (30 punktu)

Vērtēšanas kritērijs	Snieguma apraksts, punkti				
1. Temata atklāsmē 0 punktu, ja darbs neatbilst pārsprieduma žanra domrakstam un/vai tematam. Darbs netiek vērtēts.	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti	5 punkti
	Saturs daļēji atbilst tematam un pārsprieduma žanram (dominē vēstījuma un/vai apraksta elementi). Skatījums uz tematu ir virspusējs. Izteiktās domas ir frāžainas.	Saturs atbilst tematam un pārsprieduma žanram, taču temats atklāts vienkāršoti, ir novirze no temata. Spriedumi ir trafareti/neveikli, nav iekļauti secinājumi.	Saturs atbilst tematam un pārsprieduma žanram, taču temats ir sašaurināts vai paplašināts. Vispārīgi spriedumi un secinājumi, kas pilnībā neatklāj temata būtību un autora personisko attieksmi.	Pārsprieduma saturs atbilst tematam. Temats aplūkots loģiski un saprotami; tekstā ietverti atsevišķi patstāvīgi spriedumi un secinājumi, daļēji atklāta autora personiskā attieksme.	Temats izprasts un saturīgi izvērst. Patstāvīgas domas. Temats aplūkots plaši, loģiski un saprotami; atklāta autora personiskā attieksme un pārliecinoši secinājumi.
2. Argumentēšana	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti	5 punkti
	Tekstā izmantoti vispārīgi apgalvojumi, tie nav pamatoti ar faktiem vai autora personisko attieksmi/pieredzi. Darbs ir bezpersonisks.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir sašaurināti vai pārāk vispārīgi un nav pamatoti ar faktiem. Argumentēšanai izmantota tikai autora personiskā attieksme/pieredze.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir saprotami, tie ir saistīti ar teksta saturu. Argumentēšanai izmantota autora personiskā attieksme/pieredze. Ir 1 skaidri formulēts kultūras/literatūras un/vai nozīmīgu sabiedrisko norišu fakts.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir skaidri formulēti. Pierādījumi ir skaidroti un atklāj rakstītāja personisko attieksmi/pieredzi. Argumentēšanai izmantoti 2 vai 3 skaidri formulēti kultūras/literatūras un/vai nozīmīgu sabiedrisko norišu fakti. Kāda fakta izvēlē trūkst mērķtiecīguma.	Tekstā iekļautie apgalvojumi ir formulēti skaidri un precīzi. Pierādījumi ir izvērtēti un skaidroti, atklājot rakstītāja personisko attieksmi/pieredzi. Argumentēšanai izmantoti 2 vai 3 skaidri, precīzi un mērķtiecīgi formulēti kultūras/literatūras un/vai nozīmīgu sabiedrisko norišu fakti.
3. Teksta struktūra un apjoms	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti	
Ja teksta apjoms ir mazāks par 120 vārdiem, darbs netiek vērtēts	Darbs nav plānveidīgs. Trūkst nobeiguma vai ievada. Nav dalījuma rindkopās. Nav ievērotas atkāpes. Teksta apjoms nav pietiekams temata atklāsmē – 120-150 v. (kritērijos gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas <i>kļūdu skaitu reizina ar 2</i>).	Darba plānojums ir formāls, maz saistības ar saturu. Teksta daļu apjoms ir nesamērīgs, nepamatoti plašs/īss ievads vai nobeigums. Atkāpes un dalījums rindkopās ir daļēji ievērots. Trūkst saistījuma starp rindkopām. Teksta apjoms ir ievērots daļēji — 151-249 v.	Teksts ir plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē. Atkāpes un dalījums rindkopās ir daļēji ievērots. Vietām nav saistījuma starp rindkopām. Ir ievērots noteiktais apjoms. Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.	Teksts ir plānveidīgs, loģisks, strukturāli vienots. Ievērots dalījums 4 vai 5 rindkopās, tās ir saturiski saistītas. Ir ievērotas atkāpes. Ir ievērots noteiktais apjoms. Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.	

4. Vārdu krājums**	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā ir vienveidīgs un ierobežots vārdu lietojums, kā arī nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums.	Tekstā kopumā ir atbilstošs vārdu lietojums, taču ir pieļauta nepamatota vārdu atkārtotāšanās un frāžainība, kā arī nozīmes ziņā neprecīzu vārdu lietojums.	Tekstā ir daudzveidīgs vārdu un izteiksmes līdzekļu lietojums. Pieļautās neprecizitātes neapgrūtina teksta uztveri.	Tekstā ir tematam un saturam atbilstošs, bagātīgs un precīzs vārdu un izteiksmes līdzekļu lietojums. Pieļaujama viena neprecizitāte.
5. Gramatikas normas**	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā kopumā ir pieļautas 8–11* atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārddformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā, tās apgrūtina teksta uztveri.	Tekstā kopumā ir pieļautas 4–7 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārddformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā, kas vietām apgrūtina teksta uztveri.	Tekstā kopumā ir pieļautas 2 vai 3 atkāpes no literārās valodas normām dažādu vārddformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā, kas neapgrūtina teksta uztveri.	Tekstā ir ievērotas literārās valodas normas dažādu vārddformu un/vai sintaktisko konstrukciju lietojumā. Pieļaujama 1 kļūda.
6. Ortogrāfijas normas**	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Tekstā pieļautas 8–11* ortogrāfijas kļūdas.	Tekstā pieļautas 4–7 ortogrāfijas kļūdas.	Tekstā pieļautas 2 vai 3 ortogrāfijas kļūdas.	Tekstā ir ievērotas ortogrāfijas normas. Pieļaujama 1 kļūda.
7. Interpunkcijas normas	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
	Pieļautas 8–11* interpunkcijas kļūdas.	Pieļautas 4–7 interpunkcijas kļūdas.	Pieļautas 4–7 interpunkcijas kļūdas.	Tekstā ir precīzi ievērotas interpunkcijas normas. Pieļaujama 1 kļūda.

***12 un vairāk kļūdu** (kritēriji: *Gramatikas normas. Ortogrāfijas normas. Interpunkcijas normas.*) – **0 punktu**.

**** Vārdu krājuma, gramatikas, ortogrāfijas kļūdu veidi (tabula pielikumā).**

Pārsapņemumu nevērtē, ja

- uzdevums nav izpildīts;
- darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem;
- darbs apjoms ir mazāks par 120 vārdiem;
- darbs nav salasāms vai atrodas ārpus tekstam paredzētā laukuma;
- darbā vērojamas plaši izplatītas pazīmes;
- darbā ir lasāmi cilvēka cieņu aizskaroši izteikumi.

Vārdu krājuma kļūdu veidi**	Gramatikas kļūdu veidi**	Ortogrāfijas kļūdu veidi**
- Vārda nozīmes neizpratne/neatbilstošas nozīmes vārds. - Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. - Kalkēts vārds. - Vārds svešvalodā. - Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums. - Valodas stilam neatbilstošs vārds. - Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums.	- Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. - Salīdzinājuma formu nepareizs lietojums. - Nenoteiktās/noteiktās galotnes nepareizs lietojums. - Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. - Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. - Vārdu formveidošanas kļūdas. - Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). - Nepamatota personas un laiku maiņa. - Nepamatoti izlaists vārds teikumā. - Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. - Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā.	- Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu lietojums vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). - Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. - Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. - Lielo sākumburtu lietošana nosaukumos, īpašvārdu rakstība. - Svešvārdu pareizrakstība, cittaute īpašvārdu atveide. - Vārdu saīsināšana. - Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. - Neuzmanības kļūdas (izlaisti/lieki/pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.). - Latviešu valodas alfabētam neatbilstošu burtu lietojums.

3. daļa (mutvārdu runa). Mutvārdu runas vērtēšanas kritēriji (20 punkti)

Vērtēšanas kritērijs	Snieguma apraksts, punkti			
	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
1. Temata atklāsme un argumentēšana (vērtē tikai runā)	Temats nav pilnībā izprasts, skatījums ir virspusējs. Runa ir bezpersoniska, argumenti nav pamatoti ar faktiem, izmanto vispārīgus apgalvojumus.	Vērojamas novirzes no temata; temats atklāts daļēji. Runātāja personiskā attieksme tiek nosaukta formāli, temata aktualitāte nav atklāta. Argumentēšanai izmanto tikai personisko pieredzi vai tikai faktus par sabiedriskajām un/ vai kultūras norisēm Latvijā/ pasaulē. Pamatojumam neizmanto informatīvu tekstu vai literāru darbu, kas saistīts ar izvēlēto tematu.	Temats ir nosaukts, izprasts un atklāts teksta saturā, taču tas ir paplašināts vai sašaurināts. Runātāja personiskā attieksme un/ vai temata aktualitāte tiek atklāta daļēji. Argumentēšanai izmanto personisko pieredzi un vismaz vienu saprotami formulētu faktu par sabiedriskajām un/ vai kultūras norisēm Latvijā/ pasaulē. Izmanto vispārīgu informāciju no informatīva teksta vai literāra darba, kas saistīts ar izvēlēto tematu.	Temats ir nosaukts, izprasts un skaidri atklāts teksta saturā. Ir atklāta runātāja personiskā attieksme, temata aktualitāte tiek atklāta un pamatota. Argumentēšanai izmanto personisko pieredzi un skaidri un precīzi formulētus faktus par sabiedriskajām un/ vai kultūras norisēm Latvijā/ pasaulē. Pierādījumam izmanto informatīvu tekstu vai literāru darbu, kas saistīts ar izvēlēto tematu.
2. Runas uzbūve un runas plūdums (vērtē tikai runā)	Runas uzbūve tikai daļēji atbilst saziņas situācijai, tajā nav iekļautas vairākas teksta daļas (piemēram, ievads, nobeigums). Runa ir haotiska. Runā ir nemotivētas pauzes. Runa ir ļoti klusa, grūti saklausāma. Runa īsāka par 2 minūtēm.	Runas uzbūve pamatā atbilst saziņas situācijai, taču tā nav pilnībā pārdomāta, tajā nav iekļauta kāda teksta daļa (piemēram, ievads, nobeigums). Starp teksta daļām nav ievērota loģiska sasaiste. Var būt pauzes, meklējot vārdus. Runa ir monotona vai pārspīlēti tiek izmantotas balss intonācijas. Runas ilgums pamatā ir ievērots, vai arī vērojamas nelielas nobīdes.	Runas uzbūve atbilst saziņas situācijai, saturs ir plānveidīgs un secīgi izklāstīts, tomēr atsevišķas teksta daļas nav proporcionālas – tās ir pārāk izvērstas vai sašaurinātas (piemēram, pārāk garš/īss ievads vai nobeigums). Dažkārt var būt pauzes, meklējot precīzāku izteiksmi. Cenšas izmantot balss intonāciju. Runas ilgums (3–5 minūtes) ir ievērots.	Runas uzbūve pilnībā atbilst saziņas situācijai. Runa ir strukturēta, teksta daļas (ievads, galvenā daļa, nobeigums) ir saturiski saistītas un samērīgas. Runā brīvi un pārliecinoši. Maina balss intonācijas, lai uzsvērtu teiktā jēgu. Runas ilgums (3–5 minūtes) ir ievērots.

3. Vārdu krājums un gramatika* (vērtē gan runā, gan saziņā)	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
*0 punktu, vārdu krājums ierobežots, traucē uztvert stāstījumu, neveido atbildi.	Nepietiekams vārdu krājums un grūtības vārdu izvēlē, izklāstot temata saturu un atbildot uz jautājumiem. Runas situācijai un komunikācijas nolūkam nepiemērots vārdu lietojums un pēc formas vienveidīgi izteikumi. Runā pieļauj nozīmīgas vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas, kas traucē uztvert stāstījumu un atbildes uz jautājumiem. Atbildes uz jautājumiem formulētas neskaidri, nepabeigtos teikumos vai frāzēs. Nav saskaņots laiks, dzimte, locījumi.	Pietiekams vārdu krājums, lai izklāstītu skaidri runas saturu un atbildētu uz jautājumiem; taču atsevišķos gadījumos ir grūtības precīzu vārdu izvēlē, izpaužas liekvārdība. Runā pieļauj vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas, kas apgrūtina uztvert stāstījumu un atbildes uz jautājumiem. Atbildot uz jautājumiem, vārdu krājums un valodas lietojums būtiski atšķiras no sagatavotā stāstījuma.	Pietiekams vārdu krājums, lai izklāstītu runas saturu un atbildētu uz jautājumiem; runas situācijai un komunikācijas nolūkam atbilstošs vārdu lietojums. Runā un atbildēs uz jautājumiem pieļauj vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas, bet tās netraucē uztvert stāstījumu un atbildes uz jautājumiem.	Plašs, bagāts vārdu krājums (piemēram, sinonīmi, frazeoloģismi un citi iederīgi valodas līdzekļi). Runas situācijai un komunikācijas nolūkam atbilstošs vārdu lietojums, kas ļauj brīvi, skaidri un pārliecinoši izteikties par tematu un atbildēt uz jautājumiem. Runā un atbildēs uz jautājumiem pieļauj dažas nebūtiskas vārdu krājuma un/vai gramatikas kļūdas.
4. Saziņa (jautājumu izpratne un atbilžu uz jautājumiem saturs)* (vērtē tikai saziņā)	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
*0 punktu – nespēj vai atsakās atbildēt uz jautājumiem, vai atbild tikai uz vienu jautājumu.	Atbild uz diviem jautājumiem un/vai jautājumus izprot daļēji, nespēj skaidri formulēt savu atbildi/atbild īsi, formāli.	Atbild uz trim jautājumiem. Jautājumus izprot, atbildes ir vispārīgas.	Atbild uz trim jautājumiem. Jautājumus izprot, domu izklāsts skaidrs, taču atbildes nav pietiekami izvērstas vai kāda no atbildēm daļēji atklāj viedokli/attieksmi/vērtējumu.	Atbild izvērsti, precīzi un skaidri uz trim jautājumiem. Spēj brīvi pamatot savu viedokli/attieksmi/vērtējumu.
5. Runas plūdums un domas strukturēšana saziņā* (vērtē tikai saziņā)	1 punkts	2 punkti	3 punkti	4 punkti
*0 punktu – nespēj vai atsakās atbildēt uz jautājumiem, vai atbild tikai uz vienu jautājumu.	Sniegtajās atbildēs ir pauzes, parazītvārdi un parazītskaņas (piemēram, “ēmm”, “nu, lūk”), kas apgrūtina runātā uztveri. Vērojama vilcināšanās un iederīgu vārdu meklēšana. Domas ir fragmentāras.	Sniegtajās atbildēs ir pauzes vai parazītvārdi un parazītskaņas, kas dažkārt apgrūtina runātā uztveri. Kādā no atbildēm vērojama vilcināšanās. Domas izklāstā reizēm trūkst loģiskuma.	Sniegtajās atbildēs var būt pauzes, taču tās neapgrūtina runātā uztveri. Doma ir izklāstīta loģiski, bet dažreiz trūkst strukturētības.	Runas plūdums, atbildot uz jautājumiem, ir brīvs un pārliecinošs. Doma izklāstīta skaidri, loģiski, strukturēti un mērķtiecīgi.

****Runas traucējumus, akcentu un neverbālos izteiksmes līdzekļus nevērtē.**

Atbildi nevērtē, ja

- uzdevums nav izpildīts vai tā izpildē ignorēti uzdevuma nosacījumi;
- atbildē ietverti cilvēka cieņu aizskaroši izteikumi.

Intervētāja un vērtētāja darba materiāls

Pēc skolēna iepriekš sagatavotās runas noklausīšanās intervētājs vada sarunu ar skolēnu un uzdod trīs atvērtos jautājumus, kas neprasa tikai faktu nosaukšanu, bet gan **analīzi, vērtēšanu, salīdzināšanu vai secināšanu**.

Šie jautājumi ir jāformulē, izmantojot problēmjautājumu vārdus (piemēram, **kāpēc, kādēļ, kā, kas izraisa..., ko darīt, ja..., kas notiek, ja..., kas u. c.**), vai jāpiedāvā skolēnam salīdzināt viņa runā pausto ideju vai risinājumu ar vispārpieņemtu viedokli (**kādu ietekmi..., ar ko atšķiras..., kas kopīgs un atšķirīgs...** u. tml.).

Jautājumu (par to, ko skolēns nav atklājis vai ir nepietiekami atklājis savā runā) tematika:

- skolēna izvēlētajā runas temata aktualitāte;
- temata izvēles pamatojums;
- izmantotie informatīvie materiāli;
- izmantotais literārais teksts;
- runas nobeigumā formulētie atzini/secinājumi;
- runā ietvertie fakti vai apgalvojumi;
- temata izpētes gaita;
- ieteikumi nākotnei saistībā ar runas tematu;
- skolēna pārdomas par gūto pieredzi runas sagatavošanas un atbildes laikā;
- citi ar skolēna runā izskanējušo informāciju saistīti jautājumi.

Mutvārdu runas struktūra

1. Runas ievadā nosauc tematu, pamato tā izvēli, temata personisko un/vai sabiedrisko nozīmīgumu un aktualitāti!
2. Runas galvenajā daļā argumentācijai izmanto:
 - informatīvu tekstu vai literāru darbu, kas saistīts ar izvēlēto tematu,
 - faktus par sabiedriskajām un/vai kultūras norisēm Latvijā/pasaulē,
 - savu pieredzi un attieksmi.
3. Runas nobeigumā formulē vienu vai vairākas atziņas/secinājumus par izvēlēto tematu!
 - Runas laikā tu drīksti izmantot iepriekš pierakstītu plānu un runas saturam atbilstošus atslēgvārdus.
 - levēro runas ilgumu (3–5 minūtes)!
4. Iesaisties sarunā ar intervētāju un sniedz izvērstas un pamatotas atbildes uz trim intervētāja jautājumiem (2–3 minūtes)!

Mutvārdu runas struktūra

1. Runas ievadā nosauc tematu, pamato tā izvēli, temata personisko un/vai sabiedrisko nozīmīgumu un aktualitāti!
2. Runas galvenajā daļā argumentācijai izmanto:
 - informatīvu tekstu vai literāru darbu, kas saistīts ar izvēlēto tematu,
 - faktus par sabiedriskajām un/vai kultūras norisēm Latvijā/pasaulē,
 - savu pieredzi un attieksmi.
3. Runas nobeigumā formulē vienu vai vairākas atziņas/secinājumus par izvēlēto tematu!
 - Runas laikā tu drīksti izmantot iepriekš pierakstītu plānu un runas saturam atbilstošus atslēgvārdus.
 - levēro runas ilgumu (3–5 minūtes)!
4. Iesaisties sarunā ar intervētāju un sniedz izvērstas un pamatotas atbildes uz trim intervētāja jautājumiem (2–3 minūtes)!